



ADVIES 2007

Ontwerp Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan 2020-2024

Datum: 9 september 2020

Voorzitter: Alexandra Smarandescu

Aanwezigen: Alexandra Smarandescu, Ines De Geest, Sarah Ahannach, Ange-Vanessa Nsanzinzeza, Jo Baetens, Emmy Vandebussche, Nina Vanslambrouck, Nick Beerens; Nouschka Boeykens

De agendagroep van de Vlaamse Jeugd Raad, in vergadering op 9 september 2020, onder voorzitterschap van Alexandra Smarandescu, en met bovenvermelde aanwezigen, adviseert unaniem het volgende:

1. Werk de bezorgdheden van de Vlaamse Jeugd Raad weg in het definitieve JKP. De Vlaamse Jeugd Raad blijft met dit ontwerp op zijn honger zitten op het vlak van ambitie en budget. 6
2. Een pluim voor het centraal stellen van het kind- en jongerenperspectief in het nieuwe JKP. Maak dat ook waar in de operationalisering van dit plan. 7
3. Zorg voor een duidelijk monitoringsysteem voor het JKP. 7
4. Houd rekening met de nieuwe realiteit die ontstaan is door de uitbraak van het coronavirus. 7
5. Blijf aandacht hebben voor het thema kinderarmoede en zorg voor een sterk hoofdstuk kinderarmoede in het VAPA. Trek die lijn door naar de overige horizontale plannen van de Vlaamse Regering. 8
6. Organiseer de verticale overleggen zoals voorzien in het Ministerieel Besluit. 8
7. Verbreed de inspanningen binnen het geschetste integriteitsbeleid en zet ook stevige acties op ter preventie van kindermisbruik en intrafamiliaal geweld. 9
8. Er is meer sensibilisering nodig rond misbruik en geweld op kinderen en jongeren. Zet in op uitgebreide informatiecampagnes over noodhulpnummers gespecialiseerd in geweld, zoals 1712 en nupraatikerover.be, via laagdrempelige informatieplatformen zoals radio, kinder- en jongerenmedia en sociale media. 9
9. Zet in op expertise-uitwisseling rond het thema intrafamiliaal geweld tussen laagdrempelige hulpnummers en professionele hulpverlening. Creëer een handelingskader en zet in op opleiding voor vrijwilligers en professionals die met jongeren werken, zoals jeugdwerkers en leerkrachten. 9
10. Investeer in een volwaardig kenniscentrum (cyber)pesten ter ondersteuning van professionals, begeleiders en ouders eerder dan een nieuw platform in het leven te roepen. Voorzie hen van een duidelijke regierol met voldoende bijbehorende middelen om onderzoek, coaching en samenwerking te faciliteren. Maak ook de link met de 'whole school approach' en verplicht verankering in het zorgbeleid van elke school. 10



11. Versterk de mentale veerkracht bij kinderen en jongeren vanuit de kracht van zorgzame buurten en/of netwerken. Voorzie de nodige vangnetten zowel online als offline en zet verdere stappen richting het gebruik van *blended care* en zorg op maat. 11
12. Blijf inzetten op een positief leefklimaat voor kinderen en jongeren uit residentiële voorzieningen. Vermijd buitenproportionele regeldrift en waak over de toepassing van het regelgevend kader van vrijheidsbeperkende maatregelen. 11
13. Investeer in meer ontmoetingsplaatsen voor jongeren met activiteiten die zich op het kruispunt bevinden van jeugdwerk, onderwijs, welzijn, werk & sport. Zorg voor de nodige regelluwte, meer budget en een goede omkadering om structurele en duurzame (lokale) verankering verder te kunnen garanderen. 12
14. We stellen ons vragen bij de actie die zegt dat de 'eigen woning meer en meer een complementaire leeromgeving van de school' wordt. Voer dat debat ten gronde, met inbegrip van de stem van kinderen en jongeren zelf, alvorens dat te formuleren in het JKP. 13
15. Stimuleer en financier lokale besturen om participatieve trajecten met kinderen en jongeren op te zetten waarbij ze de publieke ruimte in de buurt vormgeven. Motiveer met een projectsubsidie gemeenten om een denkoefening op te starten en breng de drempels in kaart die gemeenten onderweg ondervinden. 13
16. Vergroot via opleiding de expertise van stedenbouwkundigen en jeugdambtenaren om aan kwaliteitsvolle jeugdruimte te werken, in samenspraak met kinderen en jongeren zelf, het jeugdwerk, ouders en andere stakeholders. 13
17. Maak op Vlaams niveau werk van een doortastend actieplan rond jeugdruimte om kwaliteitsvolle (semi)publieke speel- en ontmoetingsruimte en veilige verbindingswegen bij te creëren. Zorg er daadwerkelijk voor dat het sociale aspect bij het uitwerken van ruimtelijke kwaliteiten wordt meegenomen. Een duidelijk jeugd vriendelijk ruimtelijk denkkader is daar een eerste belangrijke stap in. We schrijven dat graag samen met u uit. 13
18. Het gestarte onderzoek om de verplaatsingsbehoeften van jongeren beter in kaart te brengen is een goed initiatief. Breid dat uit naar kinderen, met bijzondere aandacht voor die levensfase waarin ze nieuwe keuzes maken (eerste jaar middelbaar onderwijs). 14
19. Experimenteer met de extra openstelling van lokale publieke (jeugd)ruimte en infrastructuur. Verwerk de bevindingen in een duurzaam lokaal jeugdruimteplan en een nieuwe brede projectoproep rond het delen van schoolinfrastructuur en speelplaatsen. 14
20. Investeer behalve in alternatieve woonvormen ook in meer onderzoek naar drempels en deregularisering, om wonen voor jongeren te vergemakkelijken. Bekijk hoe deregulering jongeren kan helpen in hun zoektocht naar een geschikte woning. 15
21. Maak werk van kindvriendelijke, veilige en comfortabele routes, oversteekplaatsen en fietspaden (in het bijzonder langs gewestwegen). Zorg voor een snellere afhandeling met meer betrokkenheid van de lokale besturen en kinderen en jongeren. 15
22. We lezen graag dat het JKP ijvert om de verplaatsingsbehoeften van kinderen en jongeren te integreren bij de opmaak van regionale mobiliteitsplannen in de vervoerregio's. Maar leg de verantwoordelijkheid niet alleen bij de vervoerregio's, ook het MOW moet mee. 16



- 23.** Verduurzaam een tool om jeugdruimte in kaart te brengen en verplicht lokale besturen om die tool te gebruiken. Zo maak je monitoring van jeugdplekken mogelijk en stuur je een jeugdruimtebeleid en een kindvriendelijk mobiliteitsbeleid lokaal en bovenlokaal bij. 16
- 24.** Bouw doelstelling TD 2.2. verder uit met ambitieuze acties die écht bijdragen aan een leefbare en duurzame samenleving waar kinderen en jongeren de stuwende motor zijn. 17
- 25.** We zijn blij met de aandacht voor de erkenning van vrijwillige inzet van jongeren, onzichtbaar en zichtbaar engagement, en de plannen om drempels en regulitis weg te werken. 17
- 26.** We vinden het sterk dat de expertise van de jeugdsector en het initiatief van jongeren zelf gevalideerd wordt en dragen daar zelf graag aan bij. We vinden in dit JKP nu enkele trajecten terug zoals met het Agentschap Integratie en Inburgering. Dat is een goede start, maar we verwachten meer ambitie bij alle beleidsdomeinen. 18
- 27.** Besteed bijzondere aandacht aan kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare contexten. Zorg dat drempels maximaal weggewerkt worden en werk ook op niet-conventionele manieren. 18
- 28.** Zet in op de geleerde lessen uit de trajecten die afgelegd zullen worden binnen cultuur en welzijn om kinderen en jongeren structureel als cocreators te betrekken bij de opmaak van beleid. 19
- 29.** We lezen graag de voornemens om innovatief jeugdwerk te versterken en het nu onzichtbare werk zichtbaar te maken. Maak die voornemens ook hard door jeugdwerk te financieren bij het aanvangen van de nieuwe erkenningen van organisaties en door middelen toe te wijzen bij de nieuwe beleidsnotaperiode. 19
- 30.** We zijn verheugd over de ambities voor een geïntegreerd, inclusief en kruisbestuivend vrijetijdsbeleid en het gebruik van ruimte en mogelijkheden. Gebruik de bestaande expertise van de jeugdsector daarbij. Zet praktijken van cultuur, sport, jeugdwerk, welzijn enz. in hun kracht in functie van de kinderen en jongeren die ze centraal stellen. 19
- 31.** Besteed doorgedreven aandacht aan de juiste terminologie; perceptie en woorden creëren de realiteit. Dat begint bij beleid en beleidsteksten. 20
- 32.** Wees ambitieus in het tegengaan van digitale uitsluiting door in te zetten op digitale infrastructuur en een stabiele internettoegang voor *ieder* kind en *iedere* jongere. Pas het ICT-budget voor scholen aan de huidige realiteit aan. Maak hardware en internet ook toegankelijk voor jongeren in de jeugdhulp, kinderen en jongeren in armoede, jonge nieuwkomers of kinderen en jongeren met een beperking. Garandeer zo de toegang tot digitale media als absolute randvoorwaarde om mediawijsheid en digitale skills te ontwikkelen. 21
- 33.** Ondersteun initiatieven die jongeren uit de bijzondere jeugdzorg, jonge nieuwkomers en jonge werkzoekenden ondersteunen in digitale vaardigheden en hen bereiken met digitale creatie, door middel van extra middelen. 21
- 34.** Ondersteun niet alleen leerkrachten bij de ontwikkeling van hun digitale competenties, ondersteun ook ouders en andere professionals die werken met kinderen en jongeren in hun rol bij mediaopvoeding. 22
- 35.** Betrek leerlingen in de uitbouw van het socialemediabeleid op school. 22
- 36.** Kies voluit om de rol van bibliotheken als lokale en openbare actoren van mediawijsheid en digitale inclusie uit te bouwen. 22



- 37.** We zijn blij dat het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan het actorschap van kinderen en jongeren erkent en stimuleert binnen mediawijsheid. Stimuleer naast journalistieke of audiovisuele productie, ook digitale *makerspaces* en *coding*-initiatieven voor kinderen en jongeren. 22
- 38.** Voorzie extra middelen voor experimentele digitale jeugdwerk- en vrijetijdsexperimenten. 23
- 39.** Betrek de Vlaamse Jeugdraad in het participatieve traject rond mediawijze kinderrechten in functie van de Europese strategie inzake kinderrechten en vertaal internationale kaders op maat van de Vlaamse doelgroep en trends. 23
- 40.** Maak voor het opzetten van sensibiliseringscampagnes rond desinformatie en niet-stereotyperende beeldvorming gebruik van de jeugdinformatie-expertise van De Ambrassade en StampMedia. Zorg ervoor dat kinderen en jongeren zelf betrokken worden en werk samen met bestaande jeugdinformatiekanalen als Karrewiet, WAT WAT en nws.nws.nws. 23
- 41.** Focus op het versterken van weerbaarheidsinitiatieven gericht op kwetsbare jongeren. 24
- 42.** Betrek expertiseorganisaties op het Vlaamse en federale niveau, zoals de Gegevensbeschermingsautoriteit en Mediawijs, om kinderen en jongeren te informeren over hun privacy- en digitale rechten. 24
- 43.** Veranker het mediawijsbeleid voor kinderen en jongeren door de voortzetting en uitbouw van het kenniscentrum Mediawijs. 24
- 44.** Monitor mediawijsheid in Vlaanderen. 24



1 Situering

In dit advies buigt de Vlaamse Jeugdraad zich over de ontwerptekst 'Vlaams Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2020-2024'. De officiële adviesvraag kwam van Vlaams minister van Jeugd Benjamin Dalle, gedateerd op 27 juli 2020, met de vraag aan de Vlaamse Jeugdraad om het advies uiterlijk op 1 september 2020 te bezorgen. Eerder gaf de Vlaamse Jeugdraad al advies over dit plan. Die eerdere adviezen kunnen worden teruggevonden op de website van de Vlaamse Jeugdraad.

- Advies 2002: Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan
- Advies 1905: Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2020 – 2024

Een jaar na de start van de regeerperiode stelt de Vlaamse Regering een nieuw Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan voor. Zo staat het beschreven in het 'Decreet vernieuwd jeugd- en kinderrechtenbeleid'. Sinds de invoering van het 'Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan van 7 september 2019' is de Vlaamse Regering verplicht om binnen het halfjaar na de start van de regeerperiode te beslissen over de maximaal vijf prioriteiten van het nieuwe Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan. Ook in het regeerakkoord en de beleidsnota van de minister van Jeugd vonden we die werkwijze terug. In de loop van 2019 en 2020 werd een uitgebreid participatief traject afgelegd, waarbij onder andere de Vlaamse Jeugdraad uitgebreid werd betrokken. Dat leidde tot de beslissing van de prioritaire doelstellingen door de Vlaamse Regering:

1. Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling
2. Gezonde en leefbare buurten
3. Engagement in de samenleving door vrijwillige inzet
4. Vrijtijdsbesteding voor allen
5. Mediawijsheid

Daarna ging de Vlaamse Regering aan de slag om die prioritaire doelstellingen te vertalen in vijf concrete projectplannen zoals beschreven in het 'Besluit van de Vlaamse Regering betreffende het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan van 7 september 2019'. We brengen graag in herinnering waaraan deze projectplannen moeten voldoen volgens dat besluit.

Voor elk van de gekozen prioritaire doelstellingen die vermeld staan in artikel 2 van dit besluit wordt, onder coördinatie van de Vlaamse minister van Jeugd, een projectplan opgemaakt, met volgende onderdelen:

- 1° de aanleiding: die wordt gemotiveerd vanuit
 - één van de vier beleidsdoelstellingen, zoals vermeld in artikel 3, § 1, tweede lid van het decreet van 20 januari 2012;
 - de slotbeschouwingen van het Comité voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties, geformuleerd naar aanleiding van het rapport dat door België werd ingediend overeenkomstig artikel 44 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind;
 - het Verdrag inzake de Rechten van het Kind;
 - andere internationale beleidskaders in verband met de rechten van het kind en jeugd;
 - de omgevingsanalyse, vermeld in artikel 2 van dit besluit;
- 2° het vooropgestelde doel;
- 3° de afbakening van het thema;
- 4° het plan van aanpak met acties, mijlpalen en resultaatsindicatoren;
- 5° de betrokken ministers, administraties en stakeholders;
- 6° de budgetten die ervoor worden vrijgemaakt.

(Besluit Vlaamse Regering betreffende het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan van 7 september 2019, artikel 3)

In het eerste deel van het voorliggende advies geven we algemene adviespunten over de globale aanpak. In het tweede deel geven we advies over de voorgestelde doelstellingen en acties binnen de vijf prioriteiten.



2 Advies

2.1 Algemene opmerkingen

Werk de bezorgdheden van de Vlaamse Jeugdraad weg in het definitieve JKP. De Vlaamse Jeugdraad blijft met dit ontwerp op zijn honger zitten op het vlak van ambitie en budget.

Van bij de start van het traject naar een nieuw Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan werd de Vlaamse Jeugdraad actief betrokken. Dat appreciëren we zeker. Toch blijven we op het einde van de rit op onze honger zitten over dit nieuwe Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan.

Tijdens de vorige legislatuur werd er beslist om te werken met een gebalder JKP om gericht aan de slag te gaan en meer impact te realiseren. De Vlaamse Jeugdraad ging daarmee akkoord en geloofde echt in die aanpak. We deden ook meermaals voorstellen om dat te realiseren. Zo gaven we in ons 'Advies 1905: Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan (JKP) 2020 – 2024' een duidelijk kader mee. We brengen onze belangrijkste punten uit dit advies graag in herinnering:

- Een budget van 50 miljoen euro voor het JKP
- Ambitieuze masterplannen met vier pijlers: Transversaal Beleid, Vlaamse en (Boven)lokale Projecten, Onderzoek & Monitoring, Netwerken & Internationaal
- Bijzondere aandacht voor impact op (boven)lokaal niveau
- Het JKP als een plan van de volledige Vlaamse Regering
- Een sterke link met het jeugdwerk
- Bijzondere aandacht voor diversiteit

Wanneer we die principes naast het ontwerp van het nieuwe plan leggen, blijven we over het algemeen met een ontgoocheld gevoel achter. Ook al zitten er zeer waardevolle elementen in dit ontwerp en laten we die ook aan bod komen in onze inhoudelijke bespreking van iedere doelstelling, toch kunnen we er niet omheen. Wat missen we in dit voorstel voor een nieuw JKP?

- In dit hele plan wordt er **niets gezegd over middelen of een budget voor het JKP**. Daardoor maken we ons ernstige zorgen over de beoogde impact van het JKP.
- Ondanks de waardevolle inhoudelijke input hebben we niet het gevoel dat deze plannen de ambitie van de nieuwe vorm van het JKP waarmaken. Wanneer we deze plannen naast het huidige JKP leggen, eindigen we vooral met **minder prioriteiten, maar niet met meer diepgang. Zo missen we bijvoorbeeld bijzondere aandacht voor onderzoek en monitoring**.
- De bijzondere rol van **het (boven)lokale niveau is over het algemeen zeer beperkt aanwezig**. Nochtans is dat cruciaal als het JKP echt het verschil wil maken in de leefwereld van kinderen en jongeren.
- Ondanks de verwijzing naar de bevoegdheid en verantwoordelijkheid van de verschillende ministers hebben we niet het gevoel dat dit plan er een is van de volledige Vlaamse Regering en dat het ministers heeft uitgedaagd om samen een sterk beleid voor kinderen en jongeren te voeren. Zo vinden we maar **zelden gemeenschappelijke acties** van de verschillende ministers waardoor het opnieuw te veel een samenraapsel is van al bestaande acties uit de beleidsnota's van de verschillende ministers. Laat dat net een van de voornaamste punten van kritiek op het huidige JKP zijn waarvoor de nieuwe vorm een oplossing moest bieden.
- In het plan vinden we regelmatig verwijzingen naar het jeugdwerk, maar dit plan mist een *call to action* richting het jeugdwerk om mee te trekken aan het belang van een breed Jeugd- en Kinderrechtenbeleid. Een gemiste kans aangezien er binnen het jeugdwerk in de voorbereiding van dit plan grote bereidheid was om daar mee op in te zetten.
- Diversiteit zien we in verschillende vormen opduiken in dit plan en dat juichen we toe. Diversiteit laat zich niet vangen in één doelstelling en dat zien we duidelijk terug in dit plan. Wel vragen we aandacht voor de manier waarop verwezen wordt naar bepaalde groepen (zie onder).



De Vlaamse Jeugdraad rekent erop dat deze bezorgdheden worden weggewerkt in het definitieve plan en we zijn altijd bereid om daarbij, net zoals tijdens het voorbereidende proces, mee aan de kar te trekken. Het is bovendien een goede zaak dat er ook verwezen wordt naar de flexibiliteit van dit plan. Het JKP moet een dynamisch plan zijn met ruimte om bij te sturen. We geloven dat er echt nog mogelijkheden zijn om dit plan op een hoger niveau te tillen.

Een pluim voor het centraal stellen van het kind- en jongerenperspectief in het nieuwe JKP. Maak dat ook waar in de operationalisering van dit plan.

We zijn blij expliciet te lezen dat het JKP vertrekt vanuit het kind- en jongerenperspectief en bijbehorend het Kinderrechtenverdrag. De verschillende prioriteiten worden telkens goed onderbouwd met onderzoek, een omgevingsanalyse en een verwijzing naar internationale instrumenten. Die verwijzingen komen niet altijd terug in de voorgestelde acties. De voorgestelde acties verhelpen niet altijd de aangehaalde problemen. Bijvoorbeeld:

- Bij de duiding van de prioriteit 'gezonde en leefbare buurten' wordt verwezen naar het stimuleren van sociale cohesie door de woonvormen levensloopbestendig te maken. Dat komt niet meer aan bod bij de operationalisering in doelstellingen en acties.
- In de duiding van de prioriteit 'welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling' verwijst men naar de slotbeschouwing van het Comité van de Rechten van het Kind over de behoefte aan de structurele aanpak van kindermisbruik. Daarover is vervolgens in de acties geen duidelijk plan te vinden.
- In de duiding van de prioriteit 'mediawijsheid' wordt verwezen naar specifieke doelgroepen zoals jonge vluchtelingen. Acties daaromtrent komen niet meer terug in de uitwerking.

Zorg voor een duidelijk monitoringsysteem voor het JKP.

Een van de vernieuwingen van dit nieuwe JKP was net om voor concrete actieplannen te gaan met duidelijke budgetten, resultaatsindicatoren en mijlpalen. In de huidige formulering missen we die aanpak, waardoor we vrezen dat het zeer moeilijk zal worden om de impact van het JKP na te gaan. Een korte vermelding in de jaarlijkse beleidsbrieven is voor ons daarvoor te beperkt.

Daarom roepen we de Vlaamse Regering op om de ambities van het JKP waar te maken en op zoek te gaan naar duidelijke resultaatsindicatoren en mijlpalen. De opvolging daarvan kan dan jaarlijks aan bod komen tijdens de verticale overleggen. Concrete en specifieke monitoring mét timing en budgetindicatoren maakt tijdig evalueren en bijsturen door overheid én partners uit de verschillende sectoren mogelijk.

Houd rekening met de nieuwe realiteit die ontstaan is door de uitbraak van het coronavirus.

Tijdens de opmaak van dit plan werd de leefwereld van kinderen en jongeren grondig overhoopgehaald. We zijn tevreden dat de Vlaamse Regering niet voorbijgaat aan die nieuwe realiteit en er uitdrukkelijk een paragraaf over heeft opgenomen in dit plan. De Vlaamse Jeugdraad heeft begrip voor het feit dat zich dat nog niet heeft vertaald in bijsturing van de verschillende actieplannen, maar rekent erop dat het JKP een krachtig instrument is om deze nieuwe realiteit mee aan te pakken. We verwijzen daarbij graag naar het advies dat we hebben uitgebracht bij de start van de zomer over de situatie van kinderen en jongeren in deze coronacrisis: 'Advies 2006: Mondmaskers en megafoons: onze stem gaat niet meer in lockdown'.



We herhalen nog eens de belangrijkste adviespunten die ervoor moeten zorgen dat we kinderen en jongeren niet uit het oog verliezen.

- Sluit bij een gezondheids crisis de publieke ruimte en in het bijzonder de speel- en ontmoetingsplekken voor kinderen en jongeren als laatste af en open ze als eerste weer.
- Zet bij nieuwe maatregelen in op correcte informatie en heldere, eenduidige overheidscommunicatie op maat van kinderen en jongeren. Communiceer rechtstreeks met hen en doe dat pas wanneer beslissingen op alle niveaus genomen zijn.
- Voorzie te allen tijde psychische hulpverlening voor wie dat nodig heeft. Dat kan online, ambulante of residentieel, afhankelijk van de zorgnood en kwetsbaarheid. Zorg voor een minimaal sociaal contact en professionele nabijheid, zodat kinderen en jongeren met psychische klachten niet van de radar verdwijnen.

Blijf aandacht hebben voor het thema kinderarmoede en zorg voor een sterk hoofdstuk kinderarmoede in het VAPA. Trek die lijn door naar de overige horizontale plannen van de Vlaamse Regering.

Bij de keuze van de vijf nieuwe prioriteiten kwamen er vanuit verschillende hoeken ongeruste signalen omdat er geen prioriteit specifiek gericht was op het thema kinderarmoede. Ook wij betreunden die beslissing. Op haar beurt heeft de coronacrisis het belang van dat thema nogmaals sterk naar boven gebracht.

De Vlaamse Jeugd Raad is tevreden dat de minister van Jeugd die bezorgdheden ter harte heeft genomen en het initiatief heeft genomen om verschillende actoren, waaronder de Vlaamse Jeugd Raad, samen te brengen om de invulling van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding vorm te geven. Maar zoals we in ons eerdere advies hebben aangegeven, zullen we pas gerustgesteld zijn wanneer we dat ook daadwerkelijk vertaald zien in een krachtig hoofdstuk kinderarmoede in het nieuwe VAPA.

Daarnaast is de verwijzing naar de andere horizontale plannen van de Vlaamse Regering een goede zaak. We begrijpen dat dubbel werk moet worden vermeden, maar dat maakt het niet minder belangrijk om de impact van die plannen op kinderen en jongeren te blijven nagaan, ook al maken ze geen deel uit van het JKP. Betrek kinderen en jongeren ook bij de uitwerking van die plannen. Dat kan via een adviesvraag aan de Vlaamse Jeugd Raad, maar ook door gerichte samenwerkingen met relevante actoren uit het brede jeugdveld.

Organiseer de verticale overleggen zoals voorzien in het Ministerieel Besluit.

De Vlaamse Jeugd Raad is tevreden dat de afgelopen maanden de eerste verticale overleggen hebben plaatsgevonden, maar wacht nog altijd op antwoord van andere ministers. Die overleggen organiseren is een belangrijk engagement van de Vlaamse Regering om aan te geven dat men ervan overtuigd is dat ieder beleidsdomein impact heeft op de leefwereld van kinderen en jongeren. We kijken uit naar de uitnodiging voor verticale overleggen dit jaar ter voorbereiding van de beleidsbrieven voor het komende jaar. We verwachten initiatief van elke minister, en van onze coördinerende minister van Jeugd om hen daartoe aan te sporen.

2.2 Thematische prioriteiten

2.2.1 Welbevinden en positieve identiteitsontwikkeling

De mentale gezondheid van kinderen en jongeren is erg belangrijk en staat onder druk. We zijn blij dat ook het nieuwe JKP uitvoerig de nadruk legt op het welzijn van kinderen en jongeren. De Vlaamse Jeugd Raad brengt dat thema al vele



jaren op de voorgrond. We pleiten actief voor **'mental health in all policies'**, waarbij we aandringen op een intersectorale en beleidsdomeinoverschrijdende aanpak. Want mentaal welbevinden raakt aan alle levensdomeinen en verdient dus ook een plaats in het beleid van heel wat ministers.

TD 1.1 De Vlaamse overheid voert een gericht integriteitsbeleid waarin actief wordt ingezet op een geïntegreerde aanpak van geweld die vertrekt vanuit het verhaal en de vraag van het kind en de jongere

Verbreed de inspanningen binnen het geschetste integriteitsbeleid en zet ook stevige acties op ter preventie van kindermisbruik en intrafamiliaal geweld.

Er is meer sensibilisering nodig rond misbruik en geweld op kinderen en jongeren. Zet in op uitgebreide informatiecampagnes over noodhulpnummers gespecialiseerd in geweld, zoals 1712 en nupraatikerover.be, via laagdrempelige informatieplatformen zoals radio, kinder- en jongerenmedia en sociale media.

Zet in op expertise-uitwisseling rond het thema intrafamiliaal geweld tussen laagdrempelige hulpnummers en professionele hulpverlening. Creëer een handelingskader en zet in op opleiding voor vrijwilligers en professionals die met jongeren werken, zoals jeugdwerkers en leerkrachten.

We zijn blij te lezen dat de Vlaamse overheid werk wil maken van een gericht integriteitsbeleid waarin geweld tegen kinderen en jongeren actief wordt aangepakt. Ook wordt in de situering verwezen naar de slotbeschouwingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind die onder meer gaan over de aanpak van kindermisbruik. Daarover lezen we wel niets terug in de voorgestelde acties. Sterker nog, het lijkt erop dat het aanpakken van geweld tegen kinderen en jongeren in deze voorliggende tekst gereduceerd wordt tot het aanpakken van (cyber)pesten. Kindermisbruik en intrafamiliaal geweld zijn urgente problematieken die een gecoördineerde aanpak vereisen.

In ons recente advies 'Mondmaskers en megafoons' schreven we al dat er tijdens de lockdown meer risicofactoren opdoken voor geweld in gezinnen. Stress, angst, financiële onzekerheid, voortdurend samenleven, ondermaatse huisvesting: het zijn allemaal triggers om gezinssituaties waar al onrust was te laten escaleren. Tegelijk zijn beschermende factoren – zoals sociale contacten, sociale controle, face-to-facehulpverlening in het gezin, plaatsen om even te ontspannen zoals de school – weggefallen of verminderd.

We zijn blij te lezen dat men werkt aan de uitrol van de kindreflex, maar lezen verder geen concrete plannen. De vertrouwenscentra kindermishandeling hebben de nodige expertise om een consistente aanpak uit te werken. Zorg voor een uniforme aanpak over de verschillende gemeenten heen. Het is cruciaal dat welzijnsdiensten op het lokale niveau bereikbaar en toegankelijk zijn voor kinderen en jongeren. Situaties van intrafamiliaal geweld en kindermishandeling komen niet alleen terecht in het hulpverleningscircuit. Ook politiediensten komen actief tussenbeide in gezinssituaties.

We vragen een coherente aanpak van geweldsituaties die justitie, politie en hulpverlening op elkaar afstemt. Dat impliceert de versterking van de huidige ketenaanpak bij intrafamiliaal geweld en beleidsoverschrijdende indicatoren. Er werden al stappen genomen door CAW's, ziekenhuizen, CLB's en andere hulpverleners om kinderen en jongeren zelf sterker te betrekken bij de aanpak en begeleiding van geweldsituaties. Zorg ook voor tools voor nulde- en eerstelijns werkers om te praten over geweld in gezinnen.

Zorg voor sensibilisering rond intrafamiliaal geweld, zowel bij ouders als jongeren. Doe dat aan de hand van grootschalige en laagdrempelige informatiecampagnes via radio, kinder- en jongerenmedia, influencers en sociale media. Informeer kinderen en jongeren over hun rechten, de instanties waar ze terecht kunnen en wat ze mogen verwachten als ze professionele hulp zoeken of klacht willen indienen. Zorg dat zo veel mogelijk mensen uit alle geledingen van de bevolking worden bereikt. Er werd tijdens de coronacrisis al een extra impuls gegeven aan onlinehulpnummers. Essentieel is nu dat die diensten heel toegankelijk blijven werken, met de nodige capaciteit om alle oproepen te kunnen beantwoorden. Dat vergt structurele middelen.



We zien een toename van jongeren die een hulpvraag stellen bij hulplijnen, maar de cijfers van professionele gezinshulpverlening stijgen niet per se mee. Zowel voor de jongeren als voor hun vertrouwenspersonen blijven de drempels hoog om aangifte te doen bij de vertrouwenscentra kindermishandeling of bij de politie. **Zet daarom in op uitwisseling rond het thema intrafamiliaal geweld tussen laagdrempelige hulplijnen enerzijds en anderzijds de professionele hulpverlening.** Ze kunnen veel van elkaar leren. Die actie kan perfect passen onder OD 1.1.1. Creëer een duidelijk handelingskader en investeer in opleiding voor personen die dicht bij kinderen en jongeren staan, zoals leerkrachten en jeugdwerkers. Vragen die aan bod kunnen komen zijn: Hoe ga je om met signalen van geweld? Waar is goede informatie te vinden? Welke hulpkanalen zijn er voor kinderen en jongeren? Wat kun je doen als je twijfelt of er geweld of misbruik speelt in een gezin? Wat zijn de handelingsmogelijkheden die je hebt als vrijwilliger of professional?

Investeer in een volwaardig kenniscentrum (cyber)pesten ter ondersteuning van professionals, begeleiders en ouders eerder dan een nieuw platform in het leven te roepen. Voorzie hen van een duidelijke regierol met voldoende bijbehorende middelen om onderzoek, coaching en samenwerking te faciliteren. Maak ook de link met de 'whole school approach' en verplicht verankering in het zorgbeleid van elke school.

We begrijpen de noodzaak van een integrale en gecoördineerde aanpak rond (cyber)pesten en voelen ook mee de behoefte aan meer expertise en samenwerking. Toch zijn we kritisch over de hier voorgestelde aanpak. Hebben we echt behoefte aan weer een nieuw platform? Dat zich bovendien naar heel wat doelgroepen tegelijk moet richten?

Als het op de structurele aanpak van (cyber)pesten aankomt, ontbreekt vooral een duidelijke regisseur. We zien daarbij heel wat potentieel in het opzetten van een kennis- en expertisecentrum rond (cyber)pesten. Zij kunnen naast het valoriseren en coördineren van het bestaande aanbod, ook verder inzetten op onderzoek, visie en aanpak op maat van heel wat sectoren en professionals die met (cyber)pesten worden geconfronteerd. We zien daarin een mooie link met de 'whole school approach', waarbij scholen ondersteund worden om een antipestbeleid en een kader rond cyberpesten uit te werken. We zien het als een belangrijke taak van dit expertisecentrum om dat te coördineren en daarvoor ook vorming en tools aan te bieden. We vinden het vanzelfsprekend dat de minister van Jeugd en de minister van Onderwijs daarvoor samenwerken.

Verder vinden we dat één platform niet alle doelgroepen mag of kan bereiken. Ook de diversiteit in noden krijg je moeilijk gevat in één platform. Informeren, sensibiliseren en klacht neerleggen zijn heel verschillende zaken, maar ook kinderen en volwassenen moeten anders worden benaderd. Het vraagt diverse strategieën, maar vooral ook structurele en duurzame promotie van de bestaande en sterke merken, zowel naar jongeren als naar volwassenen (ouders, leerkrachten, jeugdwerkers, professionals). Om kinderen en jongeren rond cyberpesten te bereiken, hebben alvast Ketnet, Tumult en WAT WAT heel wat te bieden. Voor onderzoek, expertise en aanpak kunnen het Vlaams Netwerk Kies Kleur Tegen Pesten of Pimento heel wat bijdragen. Versterk hen daar verder in.

Daarnaast nog een kanttekening bij de voorgestelde 'whole school approach' rond pesten. Dat wordt in de voorliggende tekst als heel vrijblijvend voorgesteld. Maar volgens ons zou elke school werk moeten maken van een antipestbeleid. Dat kan als onderdeel van een uitgewerkt zorgbeleid dat voor elke school verplicht is. Moedig scholen aan om hun leerlingen te betrekken bij de uitwerking van zo'n beleid.



TD 1.2. De Vlaamse overheid stimuleert initiatieven zowel op collectief als individueel niveau die leiden tot ontmoeting, een versterking van de weerbaarheid en erkenning van de veerkracht van ieder kind en jongere

Versterk de mentale veerkracht bij kinderen en jongeren vanuit de kracht van zorgzame buurten en/of netwerken. Voorzie de nodige vangnetten zowel online als offline en zet verdere stappen richting het gebruik van *blended care* en zorg op maat.

Inzetten op zorgzame buurten en netwerkverbreding, dicht bij de leefwereld van kinderen, jongeren en hun gezinnen, vinden we een goede keuze. De nood aan ontmoeting, vrije tijd en beweging zijn belangrijke schakels in het versterken van mentale veerkracht en algemeen welbevinden. Toch zijn het net die dingen die onder druk komen te staan in tijden van lockdowns, sociale bubbels, mondkmaskers en quarantaineplicht. We zien het JKP als een krachtig instrument om lokale besturen verder te stimuleren en in de nasleep van de COVID-19-pandemie maximaal in te zetten op het versterken van buurten, van het verenigingsleven en van sociale cohesie in al zijn vormen. Kinderen en jongeren daarbij betrekken is een mooie ambitie, maar vraagt een verhoogde investering van tijd en middelen en meer maatwerk.

Ook de hulpverlening moet een plaats krijgen binnen deze zorgende netwerken en buurten. We dringen vooral aan op het versterken van onlinetherapie. Die moeten snel en efficiënt worden opgeschaald ter voorbereiding van een mogelijke nieuwe lockdown. Afgelopen maanden bleek heel duidelijk de focus op medische en fysieke gezondheid, maar ontbrak alle aandacht voor mentale gezondheid. Nochtans moet therapeutische hulp in principe te allen tijde beschikbaar zijn en we zien dit als een belangrijk momentum om verdere stappen te zetten richting *blended care*. Kanttekening daarbij is dat niet alle hulp vervangen mag worden door louter digitale initiatieven. Jongeren vragen ook persoonlijk contact en iemand die ze kunnen vertrouwen. Dat is via een digitale weg soms moeilijker te bewerkstelligen.

Blijf inzetten op een positief leefklimaat voor kinderen en jongeren uit residentiële voorzieningen. Vermijd buitenproportionele regelgeving en waak over de toepassing van het regelgevend kader van vrijheidsbepalende maatregelen.

Jongeren in de jeugdhulp worden vaak omschreven als 'gewone jongeren in een ongewone situatie'. De afgelopen maanden merkten we een verdere uitvergroting van die 'ongewone' situatie. De regels inzake (residentiële) hulpverlening tijdens de lockdown waren veel te streng en buiten proportie. Dat had een grote impact op het welzijn van de betrokken kinderen en jongeren alsook op het leefklimaat in de voorzieningen. We vragen om mee te waken over mogelijke schendingen van kinder- of patiëntenrechten en vragen in het kader van het JKP werk te maken van aangepaste protocollen die recht op sociaal contact, vrije tijd en onderwijs maximaal kunnen garanderen voor kwetsbare groepen. Organiseer daarvoor verder overleg met de sector en kinderen en jongeren zelf om tot creatieve, veilige en kwalitatieve oplossingen te komen. We geloven in de kracht van het jeugdwerk en nemen graag praktijken uit het project **#maaktijd** als voorbeeld.

Daarnaast roepen we op om mee de toepassing van een breedgedragen regelgevend kader rond vrijheidsbeperking verder op te volgen in de voorzieningen. We zijn alvast verheugd dat ook te lezen in het JKP. We geloven dat de bereidheid groot is binnen de sector, maar dat er meer duidelijkheid, sensibilisering en alternatieven nodig zijn om dat grondig in de praktijk te kunnen brengen. We geven alvast enkele tips mee vanuit onze standpuntennota, opgemaakt in samenwerking met **cachet vzw**.

Contact, nabijheid, menselijkheid, aanwezigheid, 'normaliteit van het dagelijkse' worden hard gemist tijdens een isolatie! Die zaken worden als krachtige 'hulpverlenende' middelen ervaren. De afzondering van een jongere raakt aan de sociale relaties tussen hulpverlener en hulpontvanger. We merken ook dat het vertrouwen in de begeleiding heel fragiel is en dat jongeren zeer voorzichtig zijn met het delen van informatie. Gaan begeleiders daar voldoende bedachtzaam



mee om? Een duidelijk beleid en (voortdurende en maatwerkgerichte) dialoog daarover zijn nodig. Na een incident moeten sociale relaties op gepaste manier hersteld worden.

*(Afzonderings- en fixatie-)maatregelen moeten worden genomen in functie van het **individuele welzijn en met respect voor basisrechten**. Ervaringen wijzen erop dat de maatregelen ook toegepast worden alvorens de voorgeschiedenis en kwetsbaarheden bekend zijn en dat ze dan het welzijn en herstel heel negatief beïnvloeden. Ook wijzen ervaringen erop dat de maatregel vaak ingezet wordt bij een noodzaak die ontstaat vanuit onderbestaffing.*

*Jongeren weten zelf wat tijdens een afzondering het welzijn verhoogt en wat de impact van de afzondering vermindert. Vraag daar op voorhand naar en laat ruimte voor maatwerk (in procedure, infrastructuur) en voor een zeker behoud van autonomie (wel/geen kussens, muziek, kleuren, ... maar ook eventueel een extra personeelslid/steunfiguur voor contact). Stap verder: geef jongeren de ruimte en **stimuleer actief om eigen oplossingen** voor moeilijkheden **vorm te geven** en om, voor het uit de hand loopt, die eigen strategie om te kalmeren in te zetten. Help de jongere indien nodig om die te weten te komen. Preventief beleid geeft ook ruimte voor rust en zo hoeft niet altijd te worden gepraat over problemen.*

Investeer in meer ontmoetingsplaatsen voor jongeren met activiteiten die zich op het kruispunt bevinden van jeugdwerk, onderwijs, welzijn, werk & sport. Zorg voor de nodige regelluwte, meer budget en een goede omkadering om structurele en duurzame (lokale) verankering verder te kunnen garanderen.

In het licht van een verhoogde inzet op het herstel van de sociale cohesie na de coronacrisis, vinden we deze uitdaging bij uitstek een belangrijk onderdeel binnen het JKP. We hebben daarover al uitvoerig geadviseerd in ons advies 'Psychisch welzijn' (2017). Er is echt behoefte aan een beleidskader voor initiatieven op een kruispunt tussen jeugd, onderwijs, welzijn, maar ook sport en werk. Jongeren zijn nu eenmaal bezig met én jong zijn, én school, én hoe ze in hun vel zitten, én cultuur, én sport, én werk vinden. Die hybride initiatieven worden nog te weinig erkend door lokale overheden. We zien het JKP als instrument bij uitstek om dat in de praktijk te realiseren. Want zowel uit onderzoek als uit onze eigen bevraging blijkt dat de drempel naar hulpverlening voor jongeren vaak nog zeer hoog is.

Gemiddeld één op drie jongeren met mentale problemen zet de stap naar hulp. Hulp wordt gezien als iets voor jongeren met 'serieuze' problemen, want voor een gewoon 'dipje' is er geen plaats. Een ontmoetingsplaats moet daar een plek voor kunnen zijn. Jongeren weten erg goed wat ze van zulke plekken verwachten: een aangename plaats, vlot bereikbaar en altijd toegankelijk. Een plaats waar alle jongeren welkom zijn. Waar ze hun hoofd kunnen leegmaken zonder verplichtend karakter. Een plaats met lekker eten waar ze samen tafelen in een verbindende sfeer. De aanwezigheid van een professional die sterk in zijn/haar schoenen staat, goed kan praten, klaarstaat om te helpen op een manier die voor elke individuele jongere het beste werkt. Die professional kent het aanbod goed, verwijst gericht door en geeft ook tips over hoe je anderen beter kunt helpen.

Bovendien moet niet alleen de hulpverlening er onderdak vinden, de plekken kunnen ook bijdragen aan zelfontwikkeling, positieve identiteitsontwikkeling, leren samenwerken en samen zijn, elkaars mening leren respecteren, samen regels opstellen, openheid ten opzichte van elkaar en elkaars meningen, informeel leren, ...

We zijn blij te lezen dat er veilige en toegankelijke ontmoetingsplaatsen zullen worden gecreëerd waar kinderen en jongeren terecht kunnen voor ontmoeting, informatie en ondersteuning. Maar ook het vorige JKP had die laagdrempelige plekken op de agenda staan. Toch blijkt het moeilijk om een ambitieuze visie op papier ook daadkrachtig om te zetten in actie. We zijn erg duidelijk over de behoefte aan uitgebouwde, sterke en laagdrempelige plekken waar jongeren voor alle vragen en wensen terecht kunnen. Innovaties op het snijpunt van ontspanning, ontmoeting, informeren, hulp en ontwikkeling, ... Die initiatieven kunnen beter bottom-up vanuit de praktijk groeien en vragen een beleid dat ruimte geeft en flexibiliteit voorziet voor experiment, zonder regulitis en met voldoende middelen om verder te kunnen ontwikkelen en te kunnen verduurzamen.



We stellen ons vragen bij de actie die zegt dat de 'eigen woning meer en meer een complementaire leeromgeving van de school' wordt. Voer dat debat ten gronde, met inbegrip van de stem van kinderen en jongeren zelf, alvorens dat te formuleren in het JKP.

We zijn enigszins verbaasd over actie nummer 5 onder OD 1.2.1. We begrijpen niet goed hoe men de inzet van de 'whole school approach' rond gezonde scholen wil linken aan het inzetten op complementaire leeromgevingen thuis. We vragen ons ook af of het wenselijk is om het leren op school verder uit te breiden naar de thuisomgeving. Terecht wordt aandacht besteed aan kansengroepen als het gaat over afstandsonderwijs, maar we verstaan de focus op het doorbreken van gender- en heteronormatief denken niet in deze context. Wat men precies wil realiseren in deze actie is niet duidelijk. Bovendien komt ze stigmatiserend over door ervan uit te gaan dat alleen kansengroepen behoefte hebben aan sensibilisering rond het doorbreken van gender- en heteronormatief denken. Als men echt op sterke leeromgevingen thuis wil inzetten, is veel meer nodig zoals: ondersteuning (digitale) geletterdheid van ouders, toegankelijkheid van onlineleermiddelen, kwaliteitsvolle woningen, begeleiding op afstand, ...

2.2.2 Gezonde en leefbare buurten

TD 2.1. De Vlaamse overheid erkent de rol en de plaats van kinderen en jongeren in de publieke ruimte en de inrichting ervan

We zijn tevreden te lezen dat er bij deze prioriteit linken worden gelegd met de SDG's. We pleiten namelijk ook voor langdurige engagementen die verder kijken dan dit JKP alleen. We lezen graag dat er heel wat linken worden gelegd tussen ruimte en mobiliteit, maar verwachten in de uitwerking van het JKP nog meer concrete acties en engagementen van beide ministers om de vooropgestelde doelstellingen te realiseren.

Met betrekking tot actie 1:

Stimuleer en financier lokale besturen om participatieve trajecten met kinderen en jongeren op te zetten waarbij ze de publieke ruimte in de buurt vormgeven. Motiveer met een projectsubsidie gemeenten om een denkoefening op te starten en breng de drempels in kaart die gemeenten onderweg ondervinden.

Vergroot via opleiding de expertise van stedenbouwkundigen en jeugdambtenaren om aan kwaliteitsvolle jeugdruimte te werken, in samenspraak met kinderen en jongeren zelf, het jeugdwerk, ouders en andere stakeholders.

Maak op Vlaams niveau werk van een doortastend actieplan rond jeugdruimte om kwaliteitsvolle (semi)publieke speel- en ontmoetingsruimte en veilige verbindingswegen bij te creëren. Zorg er daadwerkelijk voor dat het sociale aspect bij het uitwerken van ruimtelijke kwaliteiten wordt meegenomen. Een duidelijk jeugd vriendelijk ruimtelijk denkkader is daar een eerste belangrijke stap in. We schrijven dat graag samen met u uit.

We juichen toe dat het JKP het mede-eigenaarschap van kinderen en jongeren in de publieke ruimte erkent en er participatieve trajecten met kinderen en jongeren worden opgezet over de organisatie en planning van publieke ruimte en de buurt (OD 2.1.1, actie 1). Lokale besturen zullen niet altijd overtuigd zijn van de meerwaarde van dergelijke trajecten. Daarom zal Vlaanderen die participatieve trajecten bij lokale besturen voldoende moeten stimuleren en financieren. We vragen om de expertise die al aanwezig is in de jeugdsector te betrekken en goede voorbeelden te verspreiden. In het bijzonder na het afsluiten van de publieke ruimte tijdens de eerste golf van de COVID-19-pandemie,



was dat cruciaal. We vroegen ook toen al #VrijSpel om lokale besturen aan te moedigen hun ruimte voor kinderen en jongeren open te houden.

We zijn tevreden dat het JKP een aantal acties rond ruimte opneemt die het verschil kunnen maken op Vlaams niveau, met een lokale impact tot gevolg. Structurele drempels voor participatie wegwerken is daar een belangrijke factor in. We denken daarbij eerst aan jongeren actief betrekken bij de opmaak van gewestelijke RUP's. Een jeugd vriendelijk ruimtelijk denkkader (cf. de Kindnorm van de Gezinsbond) is nodig. Dat denkkader zou ook in de methode voor de opmaak van effectenrapporten kunnen worden verankerd.

We zijn daarnaast tevreden dat het JKP bij het uitwerken van ruimtelijke kwaliteiten het sociale aspect (ruimte en kwaliteit voor kinderen en jongeren) wil meenemen. Zo stimuleert de Vlaamse overheid stedenbouwkundigen om een denkoefening te maken rond het potentieel van jeugdruimte in de gemeente, met aandacht voor kinderen en jongeren hun leefwereld en noden. Maar we zien dat maar als een eerste stap om het omgevingsrecht aan te passen en jeugd vriendelijker te maken. Want de kindvriendelijke ontwerpen komen iedereen ten goede. Belangrijk daarbij is een heldere vertaling van de regels naar lokale besturen en het stimuleren en ontwikkelen van expertise bij de lokale omgevingsambtenaren en jeugdambtenaren rond jeugd vriendelijke ruimte. De jeugdsector schrijft daar graag aan mee.

Het gestarte onderzoek om de verplaatsingsbehoeften van jongeren beter in kaart te brengen is een goed initiatief. Breid dat uit naar kinderen, met bijzondere aandacht voor die levensfase waarin ze nieuwe keuzes maken (eerste jaar middelbaar onderwijs).

Actie 2, OD 2.1.2: Breid het onderzoek naar verplaatsingsbehoeften uit naar kinderen en bekijk de keuzefactoren hoe kinderen zich op dat ogenblik verplaatsen. Welke autonome actie- en verplaatsradius hebben ze nog? Welke drempels zorgen voor bepaalde vervoerskeuzes? Zie zo welke maatregelen noodzakelijk zijn om het beleid bij te sturen. Gebruik de bestaande expertise van de jeugdsector daarbij.

Experimenteer met de extra openstelling van lokale publieke (jeugd)ruimte en infrastructuur. Verwerk de bevindingen in een duurzaam lokaal jeugdruimteplan en een nieuwe brede projectoproep rond het delen van schoolinfrastructuur en speelplaatsen.

Tijdens de lockdown werd duidelijk dat de behoefte aan voldoende speel- en ontmoetingsruimte essentieel is voor kinderen en jongeren. We zijn tevreden in actie 1 van OD 2.1.2 te lezen dat er verder wordt ingezet op multifunctionaliteit van gebouwen. Dat moet nog veel concreter worden uitgewerkt. Maak verder werk van het wegwerken van drempels om gedeeld gebruik van infrastructuur mogelijk te maken. Goed dat ook vrijplaatsen worden vernoemd waar experiment en mede-eigenaarschap mogelijk is. Verder lezen we weinig over multifunctionaliteit en de creatie van extra publieke ruimte. In de exitstrategie jeugdruimte werkten we met de jeugdsector een heleboel voorstellen daarover uit. We lezen daar niets over in het JKP.

Ontwikkel rond de multifunctionaliteit een normerend kader vanuit de noden van kinderen en jongeren, dat werkbaar is op microniveau voor bestaande infrastructuur en dat ook wordt gehanteerd bij nieuwe infrastructuur (bijv. bij de bouw van scholen, openbare gebouwen) en publieke ruimte. We vragen om in de verdere uitwerking van de acties geen strikte scheiding te maken tussen infrastructuur en (semi)publieke ruimte. Zo ontstaan er nog meer mogelijkheden en dat biedt een grotere meerwaarde voor de buurt.



Er zijn heel wat projectoproepen ('Pimp je speelplaats', het project 'bewegingsvriendelijke en gedeelde speelplaatsen', onthardingsprojecten, avontuurlijk spelen, openstellen van schoolsportinfrastructuur, ...) die in het verleden extra¹ openstelling hebben gewaardeerd. Al die initiatieven waren waardevol, maar zorgen voor versnippering van kennis bij ondersteunende organisaties uit het middenveld en geven extra dossier- en planlast voor indieners. Werk daarom samen met de departementen Onderwijs, Jeugd, Sport, Omgeving, Welzijn, en andere. Werk onder de vleugels van het JKP een grotere en ambitieuzere projectoproep uit die vertrekt vanuit de visietekst 'Een toekomstvisie op speelplaatsen' rond het vergroenen en delen van schoolinfrastructuur, speelplaatsen en schoolomgevingen. Dat sluit ook goed aan bij de prioriteiten rond het verduurzamen en polyvalent maken van scholen in het Masterplan Scholenbouw 2.0 van de minister van Onderwijs. Waarom lezen we daar dan niets over in het JKP?

Investeer behalve in alternatieve woonvormen ook in meer onderzoek naar drempels en deregularisering, om wonen voor jongeren te vergemakkelijken. Bekijk hoe deregulering jongeren kan helpen in hun zoektocht naar een geschikte woning.

De Vlaamse overheid heeft een grote verantwoordelijkheid om ervoor te zorgen dat iedereen betaalbaar kan wonen in Vlaanderen. Het is goed dat de piste voor alternatieve woonvormen verder wordt bekeken (actie 2 OD 2.1.2), maar die actie stond al in de beleidsnota wonen. Het is de vraag aan hoeveel jongeren dat bestaande project ten goede komt en of daar in het JKP de focus op moet liggen.

Het woonprobleem bij jongeren ligt momenteel eerder bij het feit dat meer en meer starters niet beschikken over voldoende startkapitaal om een huis te huren of een lening aan te gaan. Kopers van een woning moeten tegenwoordig standaard 20 procent eigen middelen kunnen inbrengen. Dat is voor jongeren, zeker voor wie geen steun heeft van ouders, niet mogelijk. Idem voor huurprijzen: drie maanden loon neertellen is niet mogelijk voor jongeren die geen netwerk hebben of bijvoorbeeld uit de bijzondere jeugdzorg komen.

Breng de drempels die jongeren ervaren in kaart en onderzoek hoe daar voor starters aan kan worden tegemoetgekomen in plaats van een al bestaand proefproject in te schrijven in het JKP dat niet specifiek jongeren als doelgroep heeft. Alternatieve woonvormen (die levensloopbestendig zijn zoals in de inleiding beschreven) voor jongeren aantrekkelijk maken kan één van de oplossingen zijn, maar is niet zaligmakend.

We zijn tevreden dat er meer aandacht wordt gevraagd (actie 3, OD 2.1.2) voor de positie van kinderen en jongeren in het lokale woonbeleid en vragen daarbij extra aandacht voor de positie van kwetsbare jongeren. Zet daarvoor in op een samenwerking met Bataljong, jeugdwerk en andere sectoren.

Maak werk van kindvriendelijke, veilige en comfortabele routes, oversteekplaatsen en fietspaden (in het bijzonder langs gewestwegen). Zorg voor een snellere afhandeling met meer betrokkenheid van de lokale besturen en kinderen en jongeren.

Goed dat de focus in het JKP niet alleen op schoolomgevingen ligt (actie 4, OD 2.1.2). Gewestwegen worden ook benoemd in de acties. Zij vormen nog een groot probleem en hebben invloed op het verplaatsingsgedrag van kinderen (en hun ouders), (on)veilig schoolverkeer of speelweefsel. De Vlaamse overheid beheert die wegen en heeft dus alle instrumenten in handen om ze jeugd vriendelijk te maken. Geef daarom bij het aanpakken van gevaarlijke punten voorrang aan routes waarlangs veel kinderen en jongeren zich zelfstandig verplaatsen.

1 <https://www.pimpjespeelplaats.be/toekomstvisie-schoolspeelplaats.php>



Daarnaast gaat het voor ons over werkzaamheden van De Vlaamse Waterweg, de NMBS, De Lijn, de vervoerregio's en hun impact op de publieke ruimte en ruimtelijke ordening (bijv. extra bruggen die wijken ontsluiten, die het mogelijk maken dat kinderen zich veilig verplaatsen, de jeugdvriendelijke inrichting van mobipunten en de verbinding met blauwgroene aders, druk op schoolomgevingen, enz.). Ook bij dergelijke gebiedsontwikkeling en infrastructuurplannen vragen we dat er rekening wordt gehouden met de noden van kinderen en jongeren (zie verder).

We lezen graag dat het JKP ijvert om de verplaatsingsbehoeften van kinderen en jongeren te integreren bij de opmaak van regionale mobiliteitsplannen in de vervoerregio's. Maar leg de verantwoordelijkheid niet alleen bij de vervoerregio's, ook het MOW moet mee.

Bij actie 4 van OD 2.1.2 maken we ons de volgende bedenkingen:

- Spreek het MOW aan op zijn verantwoordelijkheid om de vervoerregio's en lokale besturen verder te motiveren en inspireren richting een jeugdvriendelijk mobiliteitsbeleid.
- Vertrek bij alle mobiliteitsmaatregelen zo veel mogelijk vanuit het idee dat kinderen en jongeren zich autonoom moeten kunnen verplaatsen. Dat zorgt voor extra ontwikkelingskansen en een duurzame modal shift bij de toekomstige generatie.
- Vraag bij de aansturing van de vervoerregio's expliciet naar een mobiliteitsplan dat acties uitschrijft om zowel veilige woon-schoolverplaatsingen alsook in de vrije tijd vlotte verbindingen te maken. Die verplaatsingen blijken ook voor kinderen en jongeren belangrijker (en hebben meer impact op mobiliteit). We denken o.a. aan een uitbreiding van het aanbod van openbaar of collectief vervoer 's avonds.
- We missen nog heel wat acties op het vlak van mobiliteitsbeleid. We denken aan het verder implementeren van het concept speel- en leefstraten, het installeren van een zone 30 in alle woongebieden met infrastructurele maatregelen, het promoten van woonerven bij verkavelingen, het subsidiëren van lokale besturen om via projecten in te zetten op kindvriendelijke mobiliteit, ...

Verduurzaam een tool om jeugdruimte in kaart te brengen en verplicht lokale besturen om die tool te gebruiken. Zo maak je monitoring van jeugdplekken mogelijk en stuur je een jeugdruimtebeleid en een kindvriendelijk mobiliteitsbeleid lokaal en bovenlokaal bij.

Een ambitieus jeugdbeleid wordt onderbouwd met betrouwbare data, informatie en kennis. Jeugdplekken worden momenteel lokaal in kaart gebracht en daarnaast op de databank jeugdmaps.be verzameld. We lezen graag dat het JKP die data nauwgezet en duurzamer wil inzetten om een jeugdruimte- en jeugdmobiliteitsbeleid te organiseren. Maar dan moet het JKP zich duidelijker uitspreken over het gebruiken en verduurzamen van een tool om die jeugdruimte verder in kaart te brengen op Vlaams niveau.

We pleiten ervoor dat de Vlaamse administratie die taak op zich neemt en gemeenten niet alleen stimuleert om de tool te gebruiken, maar het gebruik ook verplicht. Momenteel lezen we daar niets over in het JKP.

We stellen ook voor om die tool optimaal af te stemmen op de vrijetijdsmonitor. Op dit moment is jeugdmaps.be bekend en goed verspreid onder organisaties: zet daarop in om er meer uit te halen dan nu, door bijvoorbeeld links te leggen met beschikbaarheden, verhuur en verblijven, ... Op die manier kan het departement de jeugdwerksector, jeugdwerk-infrastructuur en jeugdruimte beter monitoren en er ook zijn beleid naar aanpassen. En gaan ook lokale besturen, Bataljong en jeugdambtenaren, jeugdorganisaties en beleidsmakers ermee aan de slag om een beter jeugdbeleid mogelijk te maken.



TD 2.2. De Vlaamse overheid besteedt aandacht aan leefbaar en duurzaam samenleven waarbij kinderen en jongeren de stuwende kracht zijn

Met de klimaatmarsen en de bezorgdheid van de huidige jonge generatie over hun toekomst door de klimaatverandering, zijn onze verwachtingen voor deze doelstelling hoog. Het JKP kan met stevige acties aantonen dat de stem van kinderen en jongeren niet alleen gehoord, maar ook versterkt kan worden. De aangekondigde acties dekken helaas de lading niet. De manier waarop het JKP de doelstelling wil bereiken, vinden we onvoldoende. We roepen zeker ook de minister van Omgeving op om meer bij te dragen aan die belangrijke doelstelling in het JKP.

Bouw doelstelling TD 2.2. verder uit met ambitieuze acties die écht bijdragen aan een leefbare en duurzame samenleving waar kinderen en jongeren de stuwende motor zijn.

Doelstelling TD 2.2. mist wat ons betreft een aantal kansen om echt ambitieus aan de slag te gaan rond een leefbare en duurzame samenleving:

- Door netwerken te verduurzamen en door gezonde en duurzame werkvormen te promoten (OD 2.2.1, actie 1) komen we er niet. Goede voorbeelden in de kijker zetten en een internationale conferentie houden zijn onvoldoende en missen impact. Wat kunnen we aan lokale besturen meegeven om dit voor lange tijd te organiseren? Het JKP mist acties die het verschil kunnen maken in de ondersteuning die gericht is op lokale verandering.
- Groene en leefbare buurten stimuleren door ondernemersprojecten van jongeren te subsidiëren (OD 2.2.2, actie 1) is een vreemde actie die niet bijdraagt aan de doelstelling, tenzij die projecten expliciet het duurzaam samenleven bevorderen. Dat is niet duidelijk. Zet projecten met impact op de omgeving extra in hun kracht of beloon ze met extra middelen.
- De huidige acties zetten kinderen en jongeren onvoldoende in hun kracht, wat initieel wel de bedoeling was. Jammer dat er niets te lezen valt over jongeren en klimaatacties. Werd hun engagement geparkeerd onder de actie ondernemersprojecten? Verder vinden we daar niets over terug. Een gemiste kans!
- Het verantwoord omgaan met zwerfvuil (OD 2.2.2, actie 2) leest als een eenzijdige, klassieke en belerende benadering rond die milieuproblematiek. Ook daar liggen veel kansen om jongeren zelf aan het roer te zetten van een lokale bewustmakingscampagne. Zorg voor tools en ondersteuning zodat ze getriggerd worden om zelf aan de slag te gaan.

2.2.3 Engagement en vrijwillige inzet

TD 3.1. De Vlaamse overheid erkent, versterkt en stimuleert maatschappelijke inzet van kinderen en jongeren op vrijwillige basis

We zijn blij met de aandacht voor de erkenning van vrijwillige inzet van jongeren, onzichtbaar en zichtbaar engagement, en de plannen om drempels en regulitis weg te werken.

De plannen sluiten aan bij wat we aankaarten in ons advies 'Mondmaskers en megafoons'. De voorbije jaren voelden vrijwilligers de druk stijgen. De eisen groeien: vanuit de overheid op het vlak van regelgeving en van ouders en opvoedingsverantwoordelijken op het vlak van veiligheid en verantwoording. Maar vrijwilligers zijn de kracht van ons Vlaamse verenigingsleven, ons middenveld en de verbinding tussen mensen. Dat ze er staan, hoeft geen betoog, maar laat ons zorgen dat ze overeind blijven. Ook als er nieuwe uitdagingen komen, als ze zich flexibel plooiën naar de omstandigheden en als ze veel meer opnemen dan hen gevraagd wordt, in combinatie met studies, werk en andere verplichtingen. Dat doen ze vanuit hun eigenheid en motivatie.

We zijn blij te lezen dat de drempels en regulitis in kaart zullen worden gebracht, werken daar graag aan mee, en zijn tevreden met de aandacht voor diverse vormen van engagement – zichtbaar én onzichtbaar. Zo kunnen al die



vrijwilligers veilig en met bijzondere aandacht voor het welbevinden van kinderen en jongeren aan de slag blijven gaan, vanuit hun jeugdwerk-DNA en sterker dan ooit. Ook engagementen aangaan over verschillende beleidsdomeinen heen is enorm belangrijk en stelt jongeren vandaag voor uitdagingen door uiteenlopende regelgeving, criteria enz. Denk daarbij zeker ook aan het afstemmen met diverse bevoegdheidsniveaus. Onderzoek wat afstemming op federaal niveau kan betekenen voor Vlaams en lokaal engagement.

Er is ook al enkele keren gesproken over een zichtbare campagne in de samenleving om die diverse engagementen in de kijker te zetten. Dat vinden we in dit JKP niet meer terug. We vragen om daar de komende jaren werk van te maken, in nauwe samenwerking met kinderen, jongeren en experts zoals WAT WAT en het jeugdwerk.

Het jeugdwerk zal zijn rol spelen bij de ontwikkeling van één toegankelijk instrument voor regelgeving en administratie en daarbij mogelijkheden tot vereenvoudiging signaleren. Het werkt daarvoor graag samen met partners met expertise zoals Ikorganiseer.be en Bataljong. We rekenen erop dat die mogelijkheden tot vereenvoudiging zullen worden omgezet in beleidswijzigingen.

Zeker in post-coronatijden is het duidelijk dat vrijwilligers onze samenleving recht houden en verbinding creëren. Daar waardering over uitspreken én dat tonen in daden en structureel beleid is cruciaal.

We vinden het sterk dat de expertise van de jeugdsector en het initiatief van jongeren zelf gevalideerd wordt en dragen daar zelf graag aan bij. We vinden in dit JKP nu enkele trajecten terug zoals met het Agentschap Integratie en Inburgering. Dat is een goede start, maar we verwachten meer ambitie bij alle beleidsdomeinen.

Kinderen en jongeren voelen de impact van beleidsbeslissingen altijd, en horen daar dan ook bij betrokken te worden. Het jeugdwerk heeft bij uitstek ervaring met de engagementen en inzet van jongeren. We vinden het sterk dat dit JKP dat erkent. We verwachten dan ook proactieve trajecten bij elk beleidsdomein waarin de participatie van kinderen en jongeren centraal staat. De opgesomde trajecten zijn een goede start, maar mogen alleen *dat* zijn: een start, en geen eindpunt. Er spreekt kracht uit de plannen om jongeren zelf centraal te stellen, met hun eigen initiatief als basis en vraaggericht. We verwachten ook veel van de samenwerking met de jeugdsector en betrokken sectoren zoals werk en onderwijs.

TD 3.2. De Vlaamse overheid erkent en verbetert de talent-, kwaliteiten- en competentieontwikkelingen die voortvloeien uit vrijwillige inzet

Besteed bijzondere aandacht aan kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare contexten. Zorg dat drempels maximaal weggeremd worden en werk ook op niet-conventionele manieren.

Het jeugdwerk heeft veel expertise in het bereiken van kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. Diverse kinderen en jongeren bij het beleid betrekken, vraagt ook een gediversifieerde en *outreaching* aanpak. Dat werd in de coronaperiode en o.a. door het onderzoek van het [Kinderrechtencommissariaat](#) des te duidelijker. Niet alle kinderen en jongeren kunnen op dezelfde manier gebruikmaken van de mogelijkheden om hun mening te geven of zich te engageren, maar ze willen dat wel. Ga uit van hun talenten en competenties. Gebruik de kennis die organisaties daarover al hebben, ondersteun organisaties die zelf naar jongeren toe gaan en zet die manier van werken structureel in voor het beleidswerk. Let ook op met het benoemen van de beperkte groep van moslimmeisjes, en zorg voor een inclusief en breed doelgroepenbeleid (zie daarvoor ook het adviespunt over terminologie).



2.2.4 Vrijtijdsbesteding voor allen

TD 4.1. De Vlaamse overheid zet in op oplossingsstrategieën om drempels voor een geïntegreerd vrijetijdsbeleid weg te werken

Zet in op de geleerde lessen uit de trajecten die afgelegd zullen worden binnen cultuur en welzijn om kinderen en jongeren structureel als cocreators te betrekken bij de opmaak van beleid.

We zijn blij te lezen dat er een aantal nieuwe, en opvolgende acties in dit JKP staan die veel eigenaarschap bij kinderen en jongeren leggen. We zullen van dichtbij opvolgen dat het niet blijft bij deze specifieke trajecten en projecten en dat kinderen en jongeren structureel steeds meer een stem krijgen bij de opmaak van beleid. We zijn blij te lezen dat o.a. met de aanbevelingen van 'Maak Tijd Vrij' verder gewerkt wordt, maar zoals hierboven aangehaald bij de prioriteit welbevinden: zet daar nog sterker op in. Gebruik ook daarvoor de expertise van de jeugdsector; niet alle kinderen en jongeren hebben een even luide stem, maar ze hebben wel een sterke mening die kan bijdragen aan het beleid. Naar hen toe gaan en actief contact leggen is dan ook essentieel.

We lezen graag de voornemens om innovatief jeugdwerk te versterken en het nu onzichtbare werk zichtbaar te maken. Maak die voornemens ook hard door jeugdwerk te financieren bij het aanvangen van de nieuwe erkenningen van organisaties en door middelen toe te wijzen bij de nieuwe beleidsnotaperiode.

Eind 2020 worden nieuwe organisaties erkend als Vlaamse jeugdwerkorganisaties. Wat gezegd wordt in het JKP over het erkennen van al het werk dat voorafgaat is enorm belangrijk voor die organisaties. Hun werk dient dan ook erkend te worden als jeugdwerk. Ze hebben daarvoor financieel ruimte nodig, net als de bestaande organisaties. De coronacrisis gaf ons heel wat impulsen voor vernieuwing, en samenwerkingen met nieuwe organisaties toonden in het bijzonder aan dat onze volledige sector voldoende financiële ruimte verdient om kwalitatief kinderen en jongeren te versterken en ondersteunen.

Jeugdwerkorganisaties, lokale jeugdwerk- en jeugdbeleidsondersteuners verlagen samen drempels, nemen uit deze crisis oplossingen mee, en bereiken mensen die we voordien nog nooit bereikt hadden, maar we moeten ook heel wat mensen opnieuw opvissen. Kinderen, jongeren en volwassenen in kwetsbare situaties lijken maandenlang van de radar verdwenen te zijn. Organisaties hebben mensen en middelen nodig om hen mee te nemen. Grijp dit JKP dan ook aan om naast de structurele middelen voor organisaties ook andere financiële kruispuntsamenwerkingen mogelijk te maken met andere domeinen.

TD 4.2. De Vlaamse overheid ondersteunt en stimuleert de uitwerking van een vrijetijdsbeleid dat vertrekt vanuit kruisbestuivingen

We zijn verheugd over de ambities voor een geïntegreerd, inclusief en kruisbestuivend vrijetijdsbeleid en het gebruik van ruimte en mogelijkheden. Gebruik de bestaande expertise van de jeugdsector daarbij. Zet praktijken van cultuur, sport, jeugdwerk, welzijn enz. in hun kracht in functie van de kinderen en jongeren die ze centraal stellen.

Bruggen bouwen tussen sectoren is essentieel om vanuit het perspectief van kinderen en jongeren zelf te werken, dus we zijn heel blij met de geformuleerde ambitieuze doelen. Kinderen en jongeren voelen beleidsdomeinen niet eindigen wanneer ze op straat of op hun speelplein samenkomen na school, samen toneel gaan spelen of sporten of op hun



skateplek rondhangen. Ons beleid moet kinderen en jongeren kunnen volgen wanneer ze domeinen oversteken en combineren.

We zijn blij dat de lokale besturen daarbij een duidelijke rol krijgen om hun regiefunctie ten volle op te nemen en een geïntegreerd vrijetijdsbeleid te ontwikkelen voor kinderen en jongeren. Stem daarvoor ook zeker af met Bataljong, ze hebben heel wat expertise op dat vlak.

Laagdrempelige basiswerkingen en/of burgerinitiatieven spelen een belangrijke rol voor kinderen en jongeren in een kwetsbare positie. Daarom pleiten we voor een sterkere investering in deze werkingen: op het vlak van personeel, werkmiddelen en infrastructuur. Het is belangrijk om modellen te ontwikkelen van cofinanciering tussen beleidsdomeinen en om netwerken en samenwerkingen op te zetten over beleidsdomeinen heen. Er bestaan al zeer sterke voorbeelden van brede schoolwerkingen die daarvoor interessant kunnen zijn. Versterk die op structurele wijze samen met de betrokken collega-ministers.

We blijven ook pleiten voor een verdere inclusie van alle kinderen en jongeren in het brede vrijetijdsaanbod. Verschillende lokale strategieën, zoals bottom-up en *outreaching* werken, individuele toeleiding, verenigingsondersteuning en netwerkvorming hebben op dat vlak hun verdiensten al bewezen. Zet praktijken van sport, cultuur, jeugdwerk, welzijn enz. in hun kracht en versterk ze door middel van kruisbestuiving in functie van de kinderen en jongeren die ze centraal stellen. Sport in het bijzonder zien we te weinig terugkomen in dit JKP, we vragen daarvoor dan ook transversale aandacht en mogelijkheden voor tijdelijke en diffuse werkingen.

Het jeugdwerk van de toekomst versterkt alle kinderen en jongeren, en is een plaats van ontmoeting over sociaal-economische en culturele verschillen heen. We blijven samen volop gaan voor een geïntegreerd aanbod van zowel specifiek aanbod als het bestaande aanbod. De coronacrisis bevestigt het belang van laagdrempelige basiswerkingen met een grote betrokkenheid van kinderen en jongeren in een kwetsbare situatie. Bovendien heeft de coronaperiode heel wat nieuwe kinderen en jongeren in de kwetsbaarheid geduwd door financiële, omgevings- en mentale problematieken en risico's. We vragen om daarop te blijven inzetten, en rekening te houden met die nieuwe groep kinderen en jongeren in kwetsbare situaties. Na deze intense periode zelfs met extra kracht.

Zorg voor een gedifferentieerd middenveld, met ruimte, mogelijkheden voor ieder profiel, zonder drempels, met aandacht voor anderstalige nieuwkomers, mensen met bijzondere noden, mensen met een beperking, kinderen en jongeren in een jeugdhulpvoorziening, ... Meer jeugdwerk, ook in andere sectoren, biedt meer kansen aan alle kinderen en jongeren. Daar is méér ruimte, méér tijd voor ondersteuning en dus ook méér budget voor nodig. Ook op dat vlak zien we mogelijkheden in transversaal en versterkend beleid mét daaraan gekoppeld de juiste middelen.

Besteed doorgedreven aandacht aan de juiste terminologie; perceptie en woorden creëren de realiteit. Dat begint bij beleid en beleidsteksten.

We lezen in deze tekst woorden als laagopgeleid, handicap, allochtoon en een specifieke verwijzing naar moslimmeisjes. De manier waarop onze realiteit beschreven wordt, draagt ertoe bij – in positieve én negatieve zin. Gebruik dan ook woorden die niet stigmatiseren en bijdragen aan constructieve samenwerkingen tussen kinderen, jongeren, hun organisaties en het beleid. Geef kinderen en jongeren daarbij eigenaarschap en stem met hen en experts af welke taal gebruikt moet worden om beleid te voeren op hun maat.

2.2.5 Mediawijsheid

Globaal gelden voor mediawijsheid dezelfde opmerkingen als degene die we hierboven al hebben gemaakt. Een aantal acties bevat veel potentieel (mediacoach voor cultuur, nieuws in de klas aangepast aan de verschillende leeftijden en met nieuwe werkvormen, journalistiek door kinderen en jongeren, bottom-upbenadering van vrijetijdsactiviteiten, cyberpesten, online-integriteit, beeldvorming, ...), maar de concrete uitwerking, de betrokken partners en het budget blijven momenteel te vaag om te kunnen beoordelen of dat iets verandert aan de huidige situatie en acties.



TD 5.1. De Vlaamse overheid versterkt de competenties van kinderen en jongeren binnen een gemediatiseerde samenleving en heeft daarbij oog voor de belangrijke rol die opvoedingsverantwoordelijken en begeleiders spelen

Wees ambitieus in het tegengaan van digitale uitsluiting door in te zetten op digitale infrastructuur en een stabiele internettoegang voor *ieder* kind en *iedere* jongere. Pas het ICT-budget voor scholen aan de huidige realiteit aan. Maak hardware en internet ook toegankelijk voor jongeren in de jeugdhulp, kinderen en jongeren in armoede, jonge nieuwkomers of kinderen en jongeren met een beperking. Garandeer zo de toegang tot digitale media als absolute randvoorwaarde om mediawijsheid en digitale skills te ontwikkelen.

Toegang tot digitale media is een absolute randvoorwaarde om digitale competenties te ontwikkelen. Toch lezen we in dit plan amper iets over de nodige hardware en internettoegang toegankelijker maken voor kinderen en jongeren. Gezien de vaststellingen over digitale uitsluiting tijdens de eerste COVID-19-crisis is dat onbegrijpelijk.

De digitale kloof verkleinen op het vlak van schoolinfrastructuur wordt vermeld, met prioritaire focus op kansarme kinderen en jongeren en zij met een beperking, maar het is niet duidelijk welk engagement de Vlaamse Regering precies aangaat. We eisen een sterke verhoging van de ICT-budgetten van alle scholen, zodat elke leerling digitaal aan de slag kan. Die budgetten zijn sinds 2003 niet meer verhoogd. Een verhoging werd nochtans aangekondigd eind vorig schooljaar. Waarom lezen we er dan niets over in het JKP?

Ook los van onderwijs heeft een aanzienlijke groep kinderen en jongeren niet voldoende toegang tot hardware en internetverbinding. Kwetsbare groepen zoals jongeren in de jeugdhulp en asielcentra, kinderen en jongeren in armoede of kinderen en jongeren met een beperking hebben ook hardwarenoden buiten de schoolpoort. Maak hardware en internettoegang ook voor die jongeren toegankelijk om de toegang tot digitale media te garanderen. Dat is de absolute randvoorwaarde om mediawijsheid en digitale skills te ontwikkelen. Wees ambitieus in het overbruggen van de digitale kloof.

Ondersteun initiatieven die jongeren uit de bijzondere jeugdzorg, jonge nieuwkomers en jonge werkzoekenden ondersteunen in digitale vaardigheden en hen bereiken met digitale creatie, door middel van extra middelen.

In de duiding van de prioriteit mediawijsheid wordt verwezen naar de digitale kloof. Voor kinderen en jongeren in kwetsbare posities is de digitale kloof een feit. Die kloof heeft effecten die lang voelbaar zijn, in hogere studies en later bij de zoektocht naar een job. Ondersteun initiatieven die jongeren bereiken met digitale vaardigheden en creatie. Stimuleer digitale geletterdheid bij specifieke doelgroepen zoals jonge nieuwkomers en jonge werkzoekenden.

Het is uitermate positief dat er binnen welzijn, zorg en hulpverlening eindelijk een traject gestart wordt over mediawijsheid, specifiek bij kinderen en jongeren met een beperking. Het is een gemiste kans om dat niet tegelijkertijd op te nemen voor de sector van de bijzondere jeugdzorg.



Ondersteun niet alleen leerkrachten bij de ontwikkeling van hun digitale competenties, ondersteun ook ouders en andere professionals die werken met kinderen en jongeren in hun rol bij mediaopvoeding.

We zijn blij met de inspanningen om leerkrachten te ondersteunen in de sleutelcompetentie 'digitale vaardigheden en mediawijsheid'.

Naast leerkrachten, hebben ook ouders en andere professionals als jeugdwerkers, opvoeders, cultuurmedewerkers, ... een belangrijke rol in de mediaopvoeding van kinderen. Hen ondersteunen met vormingen en tools als Medianest is een must.

Betrek leerlingen in de uitbouw van het socialemediabeleid op school.

We zijn blij met de intentie om scholen te ondersteunen bij de ontwikkeling van een visie rond sociale media binnen hun schoolbeleid. We missen wel het eigenaarschap van kinderen en jongeren zelf. Het lijkt ons interessant om de ondersteuning te focussen op hoe scholen een participatietraject op poten kunnen zetten, zodat ze een breedgedragen beleid/protocol ontwikkelen - in plaats van een one-size-fits-all voorbeeld.

Kies voluit om de rol van bibliotheken als lokale en openbare actoren van mediawijsheid en digitale inclusie uit te bouwen.

Het is positief dat bibliotheken worden ingeschreven in de prioriteit mediawijsheid. Bibliotheken kunnen als lokale kennis- en informatie-instelling en als laagdrempelige openbare digitale ruimte een belangrijke lokale rol spelen voor mediawijsheid tijdens én buiten de schooltijd. Dat kan in samenwerking met de lokale scholen en met expertise-organisaties. Er zijn daar al mooie voorbeelden van.

De rol van bibliotheken wordt in dit plan wel nog te veel beperkt tot louter leesbevordering en taalstimulerende activiteiten. In plaats daarvan zien we liever het potentieel van de bib als lokale en openbare mediawijsheid- en digitale-inclusieactor bevestigd.

We zijn blij dat het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan het actorschap van kinderen en jongeren erkent en stimuleert binnen mediawijsheid. Stimuleer naast journalistieke of audiovisuele productie, ook digitale *makerspaces* en *coding*-initiatieven voor kinderen en jongeren.

Kinderen en jongeren zijn steeds vaker actieve makers en creatieve gebruikers van (digitale) media. Hen versterken in hun competenties als ontvangers, gebruikers en makers van geprinte, audiovisuele en digitale media is een integraal en belangrijk onderdeel van mediawijsheid. Het draagt bij tot een beter inzicht in hoe informatie tot stand komt en verspreid wordt. Jeugdjournalistiekinitiatieven stimuleren, moedigen we dan ook aan.

Naast journalistieke of audiovisuele productie, kunnen digitale makerspaces en coding-initiatieven ook bijdragen tot meer inzicht in digitale technologie. Bij verschillende andere prioriteiten van het JKP wordt verwezen naar het STEM-



actieplan, STEM-academies en STEM voor kwetsbare doelgroepen, ... Dat zou minstens even goed of nog beter passen onder de prioriteit mediawijsheid.

Voorzie extra middelen voor experimentele digitale jeugdwerk- en vrijetijdsexperimenten.

Tijdens de COVID-19-crisis zagen we dat jongeren zelf heel wat onlineactiviteiten bedachten. Dat bewijst nogmaals hoe creatief kinderen en jongeren en hun begeleiders zijn in het zoeken naar oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Het versnelt ook de evolutie van digitaal jeugdwerk en digitale cultuurinitiatieven. We dragen graag bij aan die evolutie vanuit de jeugdwerksector en vragen daarvoor de nodige extra stimulansen.

Betrek de Vlaamse Jeugdraad in het participatieve traject rond mediawijze kinderrechten in functie van de Europese strategie inzake kinderrechten en vertaal internationale kaders op maat van de Vlaamse doelgroep en trends.

We zijn positief over de aandacht voor kinderrechten in de digitale omgeving en het internationale kader.

We lezen graag dat er een participatief traject gepland staat rond mediawijze kinderrechten in functie van de Europese strategie inzake kinderrechten waarbij kinderen en jongeren aanbevelingen en ideeën kunnen formuleren (5.1.2.). En werken daar vanuit de Vlaamse Jeugdraad graag aan mee.

We benadrukken bij OD 5.2.2. graag dat de vertaling van de internationale kaders voor kinderen en jongeren in Vlaanderen op maat van de Vlaamse doelgroep en passend bij de Vlaamse kaders en trends moet zijn.

TD 5.2. De Vlaamse overheid zet zich in voor een inclusiever mediawijsbeleid via weerbaarsheidsopbouw

Maak voor het opzetten van sensibiliseringscampagnes rond desinformatie en niet-stereotyperende beeldvorming gebruik van de jeugdinformatie-expertise van De Ambrassade en StampMedia. Zorg ervoor dat kinderen en jongeren zelf betrokken worden en werk samen met bestaande jeugdinformatiekanalen als Karrewiet, WAT WAT en nws.nws.nws.

Fake news en de verspreiding van foute informatie tegengaan is een van de belangrijkste uitdagingen van de 21ste eeuw. We zijn dan ook blij met de ambitie om Nieuws in de Klas te actualiseren met een sterkere focus op factchecking en debat.

We zijn ook verheugd dat de Vlaamse overheid wil samenwerken met relevante actoren om desinformatie, haatspraak en fake news tegen te gaan en kinderen en jongeren te versterken in kritisch denken, actualiteitskennis, respectvol communiceren en niet-stereotyperende beeldvorming. Werk daarvoor samen met relevante jeugdinformatieactoren en betrek jongeren bij de opzet van sensibiliserende campagnes.



Focus op het versterken van weerbaarheidsinitiatieven gericht op kwetsbare jongeren.

We zijn blij met de verhoogde aandacht voor de preventie van cyberpesten in het onderwijs en de ontwikkeling van extra tools en methodes om kinderen en jongeren te leren omgaan met media – met de focus op cyberpesten, de digitale balans en onlinerelaties en -seksualiteit.

Kinderen en jongeren in kwetsbare posities zijn vaak extra vatbaar voor onbetrouwbare of ongepaste inhoud op sociale media. Het kan jongeren die zich niet goed in hun vel voelen triggeren in pestgedrag of radicalisering. Zorg voor een extra focus op die jongeren als het gaat over weerbaarheidsopbouw.

Betrek expertiseorganisaties op het Vlaamse en federale niveau, zoals de Gegevensbeschermingsautoriteit en Mediawijs, om kinderen en jongeren te informeren over hun privacy- en digitale rechten.

We lezen graag dat de Vlaamse overheid sterker wil inzetten op het informeren van kinderen en jongeren over hun privacy- en digitale rechten en mogelijkheden, waaronder de concretisering van de GDPR-wetgeving naar kinderen en jongeren. Doe dat wel in samenspraak met relevante actoren zoals de Gegevensbeschermingsautoriteit en Mediawijs, die al jaren onderwijsmateriaal over die thema's aanbieden.

Veranker het mediawijsbeleid voor kinderen en jongeren door de voortzetting en uitbouw van het kenniscentrum Mediawijs.

De keuze voor de prioriteit mediawijsheid en de invulling ervan over de domeinen media, jeugd, gelijke kansen, armoedebestrijding, welzijn, volksgezondheid, gezin, cultuur, werk en onderwijs heen toont het belang aan van een Vlaams transversaal beleid voor digitale en mediawijsheid. Zo'n beleid heeft een structurele transversale inbedding nodig. Zo niet dreigen alle inspanningen die opgelijst staan in het JKP druppels op een gloeiende plaat te zijn, die op middellange termijn een maat voor niets zijn.

Gezien de lopende evaluatie van het Vlaamse mediawijsheidsbeleid is het een jammere zaak dat het JKP er niet voor kiest om ook werk te maken van de toekomstige inbedding en verankering van digitale en mediawijsheid in een transversaal Vlaams beleid.

Monitor mediawijsheid in Vlaanderen.

Een beleidsplan dat impact wil realiseren moet ook de ambitie hebben om zijn effect en impact na te gaan. We lezen in dit plan niets over de manier waarop de Vlaamse Regering mediawijsheid in Vlaanderen wil monitoren. Als we willen nagaan hoe mediawijs onze kinderen en jongeren in Vlaanderen zijn, en of de beleidsacties hun effect hebben, moet dat een essentieel onderdeel van dit plan zijn.

Hoe digitaal vaardig zijn kinderen en jongeren in Vlaanderen? In welke mate herkennen ze fake news, kunnen ze feiten van meningen onderscheiden? Wat met het mediabezit of de toegang tot digitale media? Een huidige nulmeting en een eenmeting in 2024 stellen ons in staat deze beleidsacties te evalueren.